

מה קוטע ברכה ראשונה – חלק 2

סיום האכילה

כפי שביארנו, הרעיון של ברכה ראשונה הוא כעין קבלת הרשאה לאכילה. עד מתי ההרשאה הזו של הברכה קיימת? עד מתי ניתן לאכול על סמך אכילה זו? והתשובה היא: כל עוד האכילה שעליה ברכו לא הסתיימה, ומשעה שהאכילה הזו הסתיימה, גם התוקף של הברכה הראשונה נקטע, ואם רוצים לאכול, יש לברך ברכה ראשונה תחילה.

בחלק הראשון למדנו על דברים מסויימים שקוטעים את האכילה ומסיימים את הרצף של הברכה הראשונה. בשיעור זה נלמד על פעולה נוספת שקוטעת את הרצף של האכילה, ומסיימת את התוקף של הברכה. ואם רוצים לאכול צריך לברך שוב.

שינוי מקום

הגמרא אומרת שכאשר אדם אוכל במקום מסויי, ועוזב את המקום לטובת מקום אחר, השינוי הזה מראה על סיום האכילה (מובא בסי' קע"ח סעיף א).

הגדרת שינוי מקום: כאשר אדם אוכל במקום מסויי, ועוזב את אותו מקום למקום אחר, הרי זה מראה על סיום האכילה. אבל אם לא אוכל במקום מסויי, כגון מי שאוכל בדרך, ולא התיישב לאכול במקום מסויי, אי"כ אין שום משמעות למיקום שלו, וכאשר עובר ממקום למקום זה לא מראה על סיום האכילה. וכן מי שאכל במקום מסויי ועבר למקום אחר אבל נשאר לו קשר למיקום הראשון כפי שיבואר להלן, אין זה מראה על סיום האכילה ואם יחזור למקומו יוכל להמשיך ולאכול על סמך הברכה שבירך בתחילה.

כלומר, כדי ששינוי מקום יחשב לסיום האכילה ויצריך ברכה חדשה צריך שיתקיימו כמה תנאים כדלהלן:

קביעת מקום: שאכל במקום מסויי, אבל אם לא קבע מקום אלא אוכל בדרכים, אין שום משמעות לשינוי המיקום ואכילתו נמשכת כל זמן שלא החליט לסיימה, ולכן "הולכי דרכים" – מי שאוכל בדרך יכול להמשיך לאכול על סמך ברכתו הראשונה (סי' קע"ח סעיף ד ובסי' ק מב במשנ"ב).

עזיבת המקום: מתי נחשב שהאכילה הסתיימה? רק כאשר עזב את הבית בו שהה בשעת האכילה, אבל אם שינה את מקומו באותו בית, זה לא נחשב באופן מוחלט כסיום האכילה, ויכול להמשיך לאכול על סמך הברכה שבירך בתחילה. (ולעניין לכתחילה, האם אפשר לעבור ממקום למקום בבית אחד, אז הכל תלוי בדעתו, אם חשב שיעבור ממקום למקום מותר לכתחילה. ויש אומרים שאם הרגילות אצלו שעוברים ממקום למקום בבית, לא צריך שיחשוב על כך במפורש. מקורות: סי' קע"ח במשנ"ב סי' ק יב. ובביאור הלכה ד"ה בבית אחד. ובזאת הברכה פרק ו עמ' 58).

ניתוק הקשר: כל מה שלמדנו שעזיבת מקום האכילה מסיימת את האכילה, זה דווקא אם עזב את המקום ולא השאיר שום דבר שעדיין מקשר אותו למקום הזה אבל אם השאיר משהו שיקשר אותו למקום האכילה, אין זה מראה על סיום האכילה ויכול להמשיך לאכול על סמך ברכתו הראשונה.

מה נחשב שעדיין יש קשר? שתי אפשרויות:

"הניח מקצת חברים": אם סעד עם עוד מישהו, ואותו אחד נשאר במקום האכילה ועדיין לא סיים את אכילתו. יכול לכתחילה לצאת לזמן קצר מביתו, ואח"כ לחזור לבית ולהמשיך

מה קוטע ברכה ראשונה – חלק 2

באכילה, אבל לזמן ארוך לכתחילה לא יצא שמא ישהה הרבה זמן ויפסיד ברכה אחרונה, אבל בדיעבד אם יצא, יוכל להמשיך באכילתו כשיחזור אבל במקום החדש שהלך אליו אינו יכול לאכול על סמך הברכה הראשונה (שו"ע סי' קע"ח סעיף ב, ועיין שם במשנ"ב וכן בס"ק לג וממנו לומדים גם לעניין זה. וע"ע בכה"ח ס"ק כא).

אכל מאכל שחייב לברך במקום אכילתו: כאשר מסיימים את האכילה צריך לברך ברכה אחרונה, יש מאכלים שחייבים לברך את הברכה האחרונה במקום שבו אכלו, ויש מאכלים שלא חייבים. ברכת המזון ועל המחיה חייבים לברך במקום האכילה, ואף אם יצא למקום אחר חייב לחזור ולברך במקום שאכל. בורא נפשות לא חייבים לברך במקום האכילה, ואף שלכתחילה ראוי לברך במקום האכילה, אם יצא מביתו לא חייב לחזור ולברך שם, אלא יברך במקום שבו נמצא עתה (עיין בס"י קע"ח סעיף ה ובמשנ"ב שם).

ולכן, מי שאכל לחם או מיני דגן ועדיין לא בירך ברכה אחרונה ויצא מהבית, כיון שחייב לחזור ולברך בבית, לדעת הרמ"א זה נחשב שיש לו קשר למקום האכילה, וממילא היציאה שלו למקום אחר לא סיימה לו את הסעודה, ועל כן יכול להמשיך ולאכול על סמך ברכתו הראשונה.

אך דעת השולחן ערוך, שזה לא נחשב שיש לו קשר למקום האכילה, ואף כאשר אכל לחם ומיני מזונות ויצא מביתו, הסתיימה אכילתו, ואינו יכול להמשיך לאכול על סמך ברכה ראשונה (סי' קע"ח סעיפים א-ב. והמשנה ברורה בהקדמה לסימן מסכם זאת בקצרה עם עוד פרטים).

הכרעה: מי שיצא ממקומו ורוצה להמשיך באכילתו, אם אכל מאכלים שלא טעונים ברכה במקומם דהיינו מאכלים שברכתם בורא נפשות, אינו יכול להמשיך באכילתו. אך אם אכל לחם ומיני מזונות, יכול להמשיך באכילתו, וגם בני ספרד נהגו כך משום ספק ברכות להקל (קע"ח סעיף ב ברמ"א. בן איש חי פ"י בהעלותך אות ב. כף החיים סי' קע"ח ס"ק יד. וכן הסכמת הפוסקים).

האם מותר לכתחילה לצאת בשעת האכילה לצאת למקום אחר: לדעת השולחן ערוך בוודאי שלא, שכהרי לשיטתו אפילו אם כבר יצא, הסתיימה סעודתו. אך לדעת הרמ"א עיין בסימן קע"ח ב, ובמשנה ברורה שם בס"ק לג – לו. ויש מבני ספרד שנהגו כבני אשכנז גם לכתחילה, עיין בכף החיים בס"י קע"ח בס"ק ה וכ"ג.